

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Marttilan kunnanhallituksen lausunto 20.6.2022:

TE2024-uudistus on iso rakenteellinen muutos ja TE-palvelujen siirto kuntiin iso ja merkittävä tehtävä. TE-palveluiden siirtyminen kunnille on luonnollinen jatkumo työllisyyden kuntakokeiluille. Kuntakokeiluiden aikana kunnan osaaminen työllisyyden lakisäätteisten tehtävien hoidossa on vahvistunut. Kunnissa ollaan lähellä asukkaita, avoimia työmarkkinoita, työllisyyttä edistäviä palveluita sekä paikallisia toimijoita ja yrittäjiä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kunnan työllisyyttä edistävän toiminnan painopiste siirtyy kunnan elinvoiman edistämiseen.

Lakiesityksessä esitetään vaatimusta 20 000 henkilön työvoimapohjasta. Alueen koon muodostamisen kannalta on tärkeämpää miettiä todellisia työssäkäyntialueita. Lähtökohtana tulisi olla kunnan mahdollisuus hyödyntää työllisyyden hoitamisessa kuntien vastuulla jo nykyisin olevien tehtävien tuomaa lisäarvoa. Lakiesityksen mukaan työllisyysalueen tulee muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Miten tulevassa laissa huomioidaan kuntien yhdenvertaisuus ja paikalliset ratkaisut?

Järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kuntien tulee saada itse sopia kuntalain mukaisesti, kuinka ne järjestävät tehtävän. Uudistus ei saa heikentää kuntien jo olemassa olevia toimivia yhteistyömuotoja. Marttilan kunta on mukana työllisyyden kuntakokeilussa yhdessä Salon kaupungin ja Koski TI:n kunnan kanssa. Tämän kokeilun valmistelu ja toteutus on osoitus siitä, että kuntien sopimusvastuun puitteissa pystytään luomaan toimivat ja tarkoituksenmukaiset rakenteet. Tätä ei saa jäykällä vähimmäisvaatimuksilla vaarantaa.

Positiivista lakiehdotuksessa on, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. On perusteltua, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset määritellään siirtovuoden 2024 talousarvion pohjalta. Rahoituksen tulisi perustua tehtävien laajuuden ja vaativuuden arviointiin eikä nykyisen palvelujärjestelmän kykyyn toimeenpanna tehtäviä. Rahoituksessa tulee huomioida, että vallan ja vastuun tulee kulkea käsi kädessä.

Laajan työttömyyden merkitys rahoituskriteerinä on lakiesityksessä vain 30 %. Marttilan kunta esittää, että sen painoarvoa korotetaan. Parempi suhdeluku olisi 50/50 %. Työttömyysturvan rahoitukseen tulee luoda mekanismi, joka ottaa huomioon työllisyyteen ja työttömyyteen vaikuttavat tekijät myös jatkossa. Lisäksi sopeutumisaika muutokseen on liian lyhyt. Koska tehtävät siirtyvät kunnille 1.12.2024, esitetty siirtymäaika on esitetyn kolmen vuoden sijaan tosiasiallisesti vain kaksi vuotta ja yksi kuukautta.

Lähtökohtaisesti tehtävien siirrosta aiheutuneiden kustannusten kompensointi täysimääräisesti on kuntien kannalta myönteinen, mutta kompensaation lukitseminen poikkileikkaustilanteeseen ei ole perusteltua. Tämä johtaa siihen, että kuntien rahoitusvastuun kehitys riippuisi jatkossa työttömyyden kehityksestä, mutta valtiolta saatava kompensaatio pysyisi samana riippumatta siitä, kasvaako työllisten tai työttömien määrä. Tämä ei kannusta kuntia tehokkaaseen toimintaan ja elinvoiman edistämiseen.

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuu siirtyisi kunnille. Työmarkkinatuen rahoitusvastuu olisi jäämässä kunnille samalla, kun viedään työväliteitä pois. Lausuntoesityksen mukaan kuntien rahoitusvastuuta työmarkkinatuesta poistavat vain työttömän työnhakijan työllistyminen, opiskelu tai työnhakun katkeaminen. Heikommassa työmarkkina-asemassa oleville on tärkeää olla monia muitakin palveluita työllistymisen edistämiseksi. Työllistymistä edistävät ja työtöntä aktivoivat palvelut tulee ottaa huomioon kuntien rahoitusvastuussa työmarkkinatuesta.

Koska uudessa mallissa kunnat eivät voi myöntää palkkatukea itselleen, tippuvat aiemmin kuntiin palkkatuella työllistetyt henkilöt laajan työttömyyden kriteerin ulkopuolelle, mikä vaikuttaa suoraan kunnan valtionosuuteen. Hyvän valtionosuusjärjestelmän periaatteiden mukaan kunnan ei pitäisi pystyä vaikuttamaan suoraan valtionosuuskriteereihin.

Mikäli aiemmin palkkatuella kuntiin työllistettyjä henkilöitä halutaan jatkossa työllistää kuntiin, on heidät palkattava normaalin rekrytointiprosessin kautta. Mikäli työllistetyt henkilöt on palkattu muihin kuin valtionosuuden kustannuspohjaan oikeuttaviin palveluihin, jää heistä aiheutuva kustannus kokonaan valtionosuuteen liittyvän kustannustenjaon tarkistuksen ulkopuolelle. Täten näistä henkilöistä aiheutuvat kustannukset jäävät myös kollektiivisella tasolla valtionosuusjärjestelmän ulkopuolelle.

Aiemmin palkkatuella kuntiin palkattujen henkilöiden tilastointia pitäisi kehittää siihen suuntaan, että nämä henkilöt laskettaisiin osaksi laajan työttömyyden kriteeriä ja heistä aiheutuvat kustannukset laskettaisiin ja raportoitaisiin Valtiokonttorille osaksi lakisääteisiä palveluita, jolloin kustannukset kirjautuisivat osaksi valtionosuuspohjaa. Silloin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata esimerkiksi osatyökykyisiä eikä tämä aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään. Kuntiin työllistämisen statuksen tulisi mahdollistaa nykyisen kaltaisen varsinaisen palkkatuen myöntämisen mahdollisuus jatkopolkuna esimerkiksi työllistettäessä henkilöä yksityiselle työnantajalle. Tämä vahvistaisi henkilöiden kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.

Hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista. Uudistuksen yhteydessä esimerkiksi kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle, mutta hyvinvointialueille ei ole asetettu taloudellisia eikä lainsäädännöllisiä kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita siten, että pitkään työttömänä olleet siirtyisivät mahdollisimman nopeasti työmarkkinoille tai oikeamman etuuden piiriin, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle. Mikäli henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden piiriin, tulisi tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu siirtää hyvinvointialueelle.

Työelämäyhteyttä ollaan rakentamassa kahteen paikkaan. Osa palveluista jää kuntiin ja sote-palvelut siirtyvät 1.1.2023 hyvinvointialueille. On tärkeää huomioida mahdollisuus monialaiseen työskentelyyn ja tietojen vaihtoon kuntien, työvoimaviranomaisten, hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen kesken. Lakiesityksessä ehdotetaan uutta lakia työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta. Positiivista esityksessä on, että jatkossa monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus perustuisi työttömän tosiasialliseen palvelutarpeeseen. Ehdotuksen mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, Kansaneläkelaitos ja hyvinvointialue. Palveluprosesseja ei voida sovittaa yhteen kuntien elinvoima- ja osaamispalveluiden kanssa tietosuojajärjestelmästä, jollei kunta ole toimijana mukana. Kunta tulee lisätä toimijaksi mukaan yhteistoimintamalliin, jotta voidaan yhteensovittaa asiakkaan palveluita ja mahdollistaa lähipalveluita. Toimijoiden välisen tiedonvaihdon perusta tulee vahvistaa laissa ja huomioida kuntien rooli toimijana kaikissa yhteistoimintaa koskevissa pykälissä. Tiedonvaihdon tulee olla saumatonta ja ongelmattonta eri toimijoiden kesken.

Valtion rooli työvoimapalvelujen järjestämisen valvojana sekä esityksessä määritetyn neuvottelumenettelyn käynnistäjänä on ongelmallinen suhteessa perustuslain takaamaan kunnalliseen itsemääräämisoikeuteen. Työllisyyspalveluidenkin järjestämisen kohdalla

ongelmatilanteissa valtion roolin tulisi olla ensisijaisesti kuntia tarvittaessa ohjeistava ja tukeva eikä pakotteita asettava. Valtion tulisi huomioida roolinsa uuden mahdollistajana ja antaa kunnille aidosti liikkumatilaa kuntapohjaisten työllisyyspalvelujen luomisessa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Luoma Heini
Marttilan kunta - Kunnanhallitus